

PLA DE PARTICIPACIÓ PÚBLICA

**MESA SECTORIAL
RELATIVA AL TURISME**

PLA DE PARTICIPACIÓ PÚBLICA

MESA SECTORIAL RELATIVA AL TURISME

1.	INTRODUCCIÓ	1
2.	PARTICIPANTS	2
3.	TEMES ANALITZATS	3
4.	CONCLUSIONS	10

1. INTRODUCCIÓ

El present document arreplega les reflexions i les propostes que es van plantejar en la Mesa sectorial relativa al Turisme en el Pla d'Acció Territorial de l'Àrea Funcional de Castelló (d'ara en avant, PAT Castelló). I finalitza amb un apartat de conclusions, en el que s'indiquen les determinacions a tindre en compte, en matèria de turisme, en l'elaboració de la versió preliminar del PAT Castelló.

La reunió es va celebrar en els Serveis Territorials de Castelló de la Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori, el dia 25 de gener de 2018, començant a les 10:40 hores i finalitzant a les 13:10 hores.

2. PARTICIPANTS

DIRECCIÓ GENERAL D'ORDENACIÓ DEL TERRITORI, URBANISME I PAISATGE

Lluís Ferrando i Calatayud Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge
Vicent Doménech Gregori Subdirecció General d'Ordenació del Territori i Paisatge
Carlos Aubán Nogués Servei d'Ordenació del Territori
Fernando Renau Faubell Servei Territorial d'Urbanisme de Castelló

EQUIP REDACTOR DEL PAT CASTELLÓ

Vicente Budí Orduña Director de l'equip redactor del PAT Castelló
Juan Gumbau Bellmunt Coordinador de l'equip redactor del PAT Castelló
Diego López Tècnic de turisme del'equip redactor del PAT Castelló
Fernando Ricart Rodrigo Tècnic de l'equip redactor del PAT Castelló

EXPERTS EN LA MATÈRIA

Juan Bover Fernández de Palencia Agència Valenciana del Tursime
Luis J. Callarisa Fillol Universitat Jaume I
Rosa María Rodríguez Artola Universitat Jaume I
J. Serafí Bernat Aeroport de Castelló
Mercedes Lozano Esteban Ajuntament de Benicàssim

Va excusar la seua assistència el representant del Museu Inacabat d'Art Urbà, de Fanzara.

No assistiren representants del Patronat Provincial de Turisme de Castelló, de la Associació Provincial d'Empreses d'Hosteleria i Turisme (ASHOTUR), de l'Associació d'Empresaris Turístics de Benicàssim i de l'Ajuntament de Vistabella del Maestrat, institucions a les que s'havia lliurat la convocatòria oficial a la mesa sectorial.

3. TEMES ANALITZATS

El present apartat resumeix les aportacions i les intervencions dels membres de la mesa sectorial, estructurant-les en diferents àrees relacionades amb el turisme.

EL TURISME COM A ACTIVITAT ECONÓMICA

El turisme és una activitat molt important en l'activitat econòmica de la Comunitat Valenciana, servint com a indicador que constitueix el 13 % del PIB del nostre territori.

L'Agència Valenciana del Turisme va aprovar el Pla d'Espais Turístics de la Comunitat Valenciana, que és un instrument en vigor. Evidentment, el PAT Castelló ha de tindre en compte les directrius que s'estableixen en aquest pla, en la mesura que tinguen incidència territorial.

SITUACIÓ ACTUAL (I)

Com a diagnòstic molt general, es pot afirmar que n'hi ha recursos turístics, però no n'hi ha producte turístic. Per a que el recurs es convertisca en producte, s'han d'implementar infraestructures turístiques. No existeix la marca turística de Castelló; és un gran desconegut en l'esfera internacional del turisme.

SITUACIÓ ACTUAL (II)

No es pot continuar fent-se les mateixes preguntes que ja es feien anys enrere, sense donar ja unes respostes: ¿quin turisme volem? ¿quin producte turístic tenim? Es comenta que sembla que estem en la mateixa situació que als anys 90.

Hi ha molta potencialitat turística en l'Àrea Funcional, però queda molt de camí a recórrer. És evident que falta un desenvolupament del sector turístic. I també es detecta una falta d'iniciativa privada i pública.

S'han de millorar qüestions com ara la interrelació del turista amb la població, l'hospitalitat, la difusió de la cultura pròpia,...

Un dels problemes de l'activitat turística en el moment actual és com traure un major aprofitament de les infraestructures turístiques existents durant més mesos a l'any. És simptomàtica l'existència de moltes zones d'apartaments de platja que només s'utilitzen un període molt curt a l'any.

DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA(I)

Per part dels experts en turisme de l'equip redactor del PAT Castelló, s'exposa un mapa de zonificació en el que, clarament, i com a conclusió general, es diferencien 3 zones: la zona litoral, el corredor central i la zona interior.

Respecte a les zones tradicionalment turístiques de la zona Nord de l'Àrea Funcional (Benicàssim i Orpesa), als darrers anys s'ha manifestat un nou interès per desenvolupaments turístics en la zona Sud (Almenara, Moncofa,...).

Més enllà de l'esquema general de les tres zones indicades, n'hi ha exemples concrets que trenquen aqueix esquema: tenen recursos turístics valuosos, però estan marginats de l'oferta turística. És el cas d'Onda, amb el valuós recurs turístic del Castell de les 300 Torres i altres atractius turístics.

S'analitza també el mapa relatiu a la taxa turística (relació entre activitat turística i població), on s'observa que les zones que tenen una "puresa ambiental" i no tenen implantació d'indústries, apareixen amb taxes turístiques més elevades, encara que no esten situades als àmbits més consolidats des del punt de vista turístic.

DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA(II)

S'analitza la importància de l'activitat turística segons les zones, i s'estableix una jerarquia turística, en la qual els nivells màxims corresponen a les zones que incorporen els següents elements: presència de recursos turístics, oferta disponible, demanda consolidada e infraestructures turístiques.

Existeix un problema greu en la connexió entre la zona intermèdia i la zona costanera: les barreres que formen les potents infraestructures i la manca d'infraestructures viàries transversals, fan que aqueixa connexió siga molt complicada, amb recorreguts molt llargs.

S'insisteix a que el PAT Castelló, el que ha de fer és traduir a determinacions territorials les demandes dels diferents sectors de l'activitat econòmica. Per això, es pregunta: ¿quins usos s'han de facilitar en les zones d'interior? ¿amb quines característiques? ¿quins tamanyos de parcel·les? No obstant això, en la reunió no es responen aquestes qüestions.

RELACIÓ TURISME-AEROPORT

El problema de l'Aeroport de Castelló és que es va plantejar en un context de desenvolupament de grans actuacions urbanístiques, camps de golfs i resorts hotelers; l'aeroport sí que es va realitzar, però aqueixes grans actuacions, no. Aleshores, en el context actual -molt diferent d'aquell context de desenvolupament- tenim una infraestructura aeroportuària ben realitzada, però que no té les actuacions a les que estava projectat que donara servei.

Arran del que s'ha comentat en el paràgraf anterior, hem de repensar qué s'ha de fer amb l'aeroport. Clarament, la potenciació turística, i especialment del turisme estranger, és una línia d'actuació per a fer rendibles les instal·lacions aeroportuàries. És molt significatiu que la província de Castelló és la que menys pernoctacions d'extrangers té d'entre totes les províncies costaneres d'Espanya.

L'Aeroport de Castelló té una gran potencialitat per a dinamitzar l'activitat turística en el corredor central. Per una banda, per la bona connectivitat de la zona mitjançant l'autovia CV-10; i, d'altra banda, perquè són zones amb un valuós patrimoni històric. A més a més, s'ha de considerar la funció de transició que poden fer aquestes zones en les interrelacions entre turisme de costa i turisme d'interior.

Des del punt de vista oposat, l'activitat turística pot constituir un factor d'aprofitament de les instal·lacions de l'Aeroport de Castelló, ja que aquesta infraestructura necessita una certa massa crítica de viatgers per a que puga gestionar-se adequadament.

La comunicació de l'Aeroport de Castelló amb La Plana i amb València és adequada, però és totalment inadequada la comunicació amb la franja costanera i cap al Nord de l'aeroport; i també és deficient la comunicació amb les zones de l'interior, on hi ha grans atractius turístics.

RECURSOS TURÍSTICS

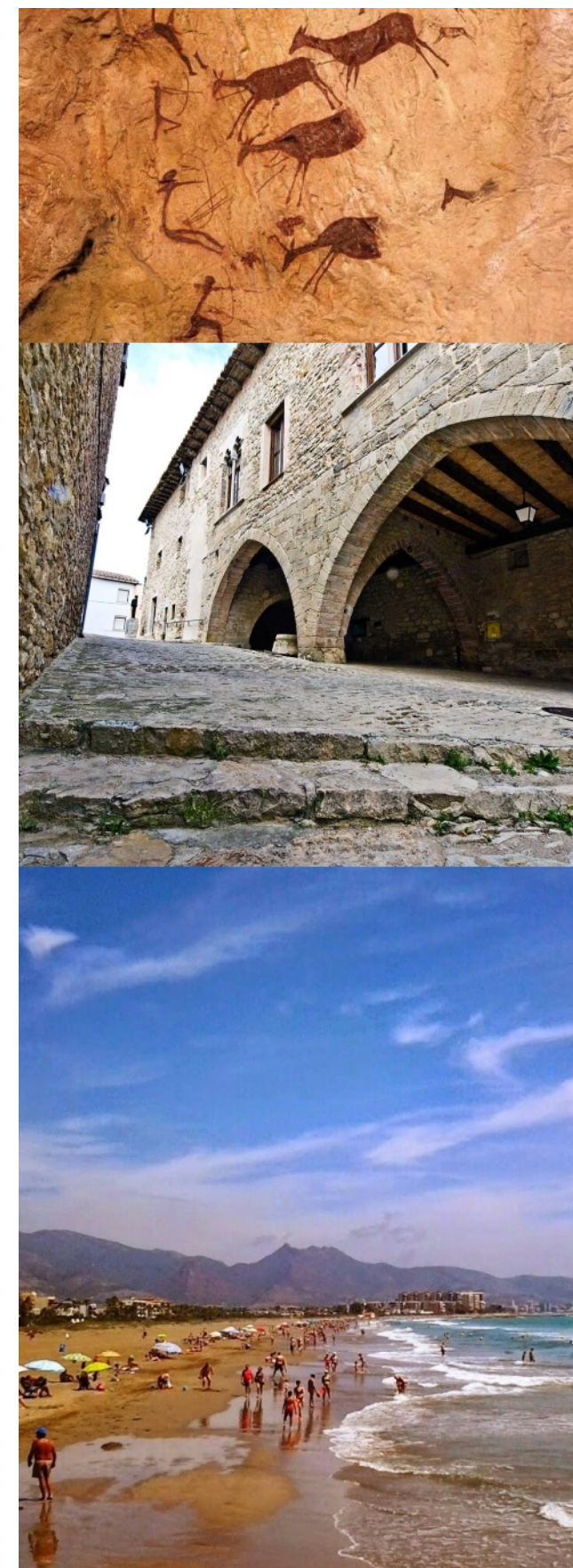
S'oblida freqüentment que, tot i que les platges del Nord (Benicàssim i Orpesa) són les de més activitat turística, el ben cert és que les millors platges són les tres que són al terme municipal de Castelló de la Plana.

No estan convenientment explotats els recursos turístics constituïts per les valuoses restes de pintures rupestres, com ara els situats a Albocàsser o Ares del Maestre.

També n'hi ha potencialitat turística quant al desenvolupament del turisme del vi, en el Pla de Cabanes, o del turisme de l'oli, en la Serra d'Espadà. En aquests casos s'ha de potenciar i millorar l'experiència de les visites a les bodegues i almàsseres.

Altres elements que tenen potencialitat turística són les torres de vigilància de la costa i la preservació de les vies pecuàries. La Via Litoral, que planteja el PATIVEL, és un projecte que pot potenciar les possibilitats turístiques de la zona litoral.

La ciutat de Castelló de la Plana també té recursos turístics que poden potenciar-se per a convertir-la en un producte turístic. S'ha aprovat el Pla Estratègic Turístic de Castelló de la Plana, on es plantegen les accions necessàries per a dinamitzar l'activitat turística de la ciutat.

ACTIVITATS TURÍSTIQUES (I)

L'excursionisme és una activitat turística, però té el problema de que no fixa població. Aleshores, no genera, de manera significativa, activitats complementàries que pugueren traure un major profit d'activitat econòmica a aquesta modalitat turística.

El turisme relacionat amb l'esport i la natura està tenint un important creixement. Es plantegen viatges turístics al voltant de les carreres o competicions esportives, i també concentracions d'equips esportius. El que fa falta, en aquesta matèria, és una coordinació municipal, per tal de planificar temporalment els events esportius i que puguin estar relacionats.

A més de recursos turístics, el que es necessita són empresaris turístics. En la província hi ha hagut molts empresaris centrats en el sector ceràmic, però no hi ha hagut tants empresaris locals del sector turístic. Falta una massa crítica empresarial turística.

Oportunitat del canvi del model turístic de sol i platja per un model de turista més implicat en qüestions mediambientals. És un turisme de bicicleta, les estàncies del qual es perllonguen per 2 o 3 mesos, es tracta de població estrangera que té interès en relacionar-se amb la població local i amb la vida cultural de la zona.

ACTIVITATS TURÍSTIQUES (II)

El producte de destí turístic intel·ligent està per desenvolupar i té possibilitats de captar turistes interessats a aquestes qüestions: connectivitat de dades, xarxa d'internet, platges intel·ligents (amb punts wi-fi i aplicacions específiques), realitat augmentada,... Les noves tecnologies també poden contribuir a la posada en valor del territori.

TURISME D'INTERIOR

La zona interior de l'Àrea Funcional té una gran potencialitat turística, però està clarament desaproveitada. Els valors de qualitat de vida, de paisatge, de patrimoni històric, de gastronomia i d'altres semblants, caracteritzen aquesta zona com un atractiu turístic que no està explotat.

El PAT Castelló ha de proposar accions per a donar més rendibilitat al patrimoni arquitectònic d'interés que existeix -no només als elements declarats BIC-, facilitant la implantació d'activitats per a recuperar i mantindre aquest patrimoni rural.

Amb caràcter general, el PAT Castelló ha de proposar determinacions per tal de facilitar la implantació dels locals, instal·lacions i serveis que demanda el turisme rural.

Es comenten actuacions de dinamització de zones d'interior, que han sigut molt exitoses, com és el cas de Fanzara, amb la promoció d'activitats relacionades amb l'art urbà, que han conduït a la creació del Museu Inacabat d'Art Urbà (MIAU). És una actuació de xicoteta escala, i com a reacció davant la proposta de situar un abocador en el terme municipal, que derivà en la creació d'una plataforma veïnal, que és la que va impulsar aqueixes activitats que han atret turistes a la població.

INTERRELACIONS ENTRE TURISME DE COSTA I D'INTERIOR

Les experiències que hi ha hagut quant a la cooperació municipal per a la interrelació entre el turisme de costa i el turisme d'interior no han sigut gens satisfactòries. Es considera molt necessari, en aquesta matèria, la celebració de reunions entre Alcaldes i taules redones més generals per a coordinar sinèrgies que podrien beneficiar a tots els municipis involucrats en aquesta estratègia. S'ha d'apostar per la intermunicipalitat i no pensar només en el propi terme municipal. I també s'ha de donar pas a noves estratègies de col·laboració pública-privada.

Un dels elements que pot contribuir notablement a la interrelació entre costa i interior són els senders de Gran Recorregut (GR), que permeten aqueixa connectivitat transversal de l'Àrea Funcional de Castelló.

EL TURISME RESIDENCIAL

El fracàs del desenvolupament urbanístic del municipi de Moncofa és representatiu d'una crisi de la modalitat del turisme residencial. S'ha constatat que, tot i existir una gran oferta de sòl gestionat urbanísticament, no n'hi ha actualment demanda per a aqueix tipus de turisme de segona residència.

EL TURISME DE GOLF

Tenint en compte la dimensió de l'Àrea Funcional de Castelló, el producte que funcionaria per a un turisme de golf seria el que combinara 5 camps de golf en una distància màxima entre ells d'una hora de desplaçament; actualment, n'hi ha en servei 2,5 (i en una situació d'un cert fracàs). Per tant, cabrien de l'ordre de 2 o 3 més, de tots els que estan previstos o planificats. El PAT Castelló, després d'una anàlisi dels camps de golf proposats, hauria de triar els que són més adequats per a conformar aqueixa oferta ben coordinada de camps de golf en l'Àrea Funcional. S'hauria de tindre preferència pels que plantegen una millor integració ambiental.

Un problema greu dels camps de golf existents és el de les lamentables condicions dels accesos a aquestes instal·lacions. Es tracta de camins rurals que s'han asfaltat -o, en alguns casos, ni això- i que no tenen ni l'amplària ni el traçat adequats per a accedir en un temps raonable a aquests camps de golf.

Una proporció adequada de la residència associada al camp de golf és d'un 40 % hotelier i un 60 % residencial. En tot cas, en la situació actual falten establiments hotelers vinculats als camps de golf existents.

EL MODEL DE RESORT TURÍSTIC

El *resort* turístic és un model depredador del paisatge, que té un important cost social per al territori i que no valora la qualitat del medi natural que tenim. És un model de caràcter extraterritorial, que pot tindre sentit en un territori sense valors significatius, però no en el nostre territori.

El turista ha canviat significativament pel que fa a l'interés per la natura. Per això, el model *resort* no es considera adequat, perquè és una actuació que va en contra de l'estima del territori i dels seus valors.

RELACIÓ AMB ALTRES MATÈRIES

Una infraestructura verda ben cuidada -tal com es va analitzar en la mesa sectorial relativa a la infraestructura verda- és un argument essencial per a situar els àmbits de major potencialitat turística.

La relació del turisme amb la mobilitat general en l'Àrea Funcional és important. La manca d'infraestructures de comunicació adequades, sobretot cap a les zones de l'interior, la manca de un sistema de transport públic, dificulten molt la dinamització de l'activitat turística. No es pot admetre que la duració d'un vol des de l'extranger siga d'una o dues hores, i que el trasllat de l'aeroport al destí turístic siga de més d'una hora. A més a més, al turista no li agrada anar en un autobús de visites turístiques, tampoc no pot anar en cotxe i no hi ha transport públic, la qual cosa fa que indrets turístics rellevants, com ara Morella o Vilafamés, no són a l'abast del turista que arriba a l'aeroport.

Les dificultats per a la senyalització dels atractius turístics, en les vies de comunicació, fan molt complicada la difusió dels valors turístics del territori. Els organismes titulars de les infraestructures -normalment, el Ministeri de Foment- posa moltes dificultats per a ampliar la gama d'elements que poden anunciar-se en les carreteres.

OFERTA HOTELERA

Amb caràcter general, es detecta un dèficit de places hoteleres de 4 estrelles; i és significatiu que no n'hi ha, en tot l'Àrea Funcional de Castelló, hotels de 5 estrelles. Aquest és un gran entrebanc quan es tracta de difondre l'oferta turística entre els gran operadors del mercat.

En general, en les zones d'interior que tenen establiments hotelers al voltant d'atractius turístics, com ara balnearis, la qualitat de les instal·lacions hoteleres és baixa i no han tingut un procés de modernització.

L'oferta hotelera de la província de Castelló porta molts anys sense modificacions significatives. Tenim la mateixa oferta que teníem fa 10 o 20 anys.

Es planteja que hi ha una tipologia d'hotels que pot tindre molt atractiu en aquesta zona: hotels amb encant, de xicotet tamany, molt bé integrats en el paisatge, situats en la zona intermèdia de l'Àrea Funcional i prop de l'Aeroport.

CÀMPINGS

En general, el sector dels càmpings té potencialitat de desenvolupament en aquest tram del litoral. Normalment, es tracta d'implantacions, la característica principal de les quals és un cert grau d'urbanització. Per això, normalment haurien de situar-se en localitzacions més urbanes. Per altra banda, l'usuari d'aquests càmpings demana serveis urbans.

Les reivindicacions que es fan des del sector dels càmpings per a les seues implantacions són, principalment: gaudir d'un medi natural de qualitat, estar envoltats d'un paisatge atractiu i possibilitats de fer recorreguts amb bicicleta. Gran part de les queixes dels turistes es centren en actuacions que no han cuidat el paisatge o errades d'ocupació del territori.

Normalment, l'usuari del càmping té un perfil de gent respectuosa, culta, amb un cert poder adquisitiu i que és molt exigent en qüestions mediambientals. Ha canviat molt respecte a l'usuari del càmping d'anys enrere.

Es consideren dos modalitats de càmpings, que són igualment interessants: càmpings més naturalitzats, la ubicació adient dels quals serà a les zones de l'interior; i càmpings més "urbanitzats", localitzats en la costa. També s'hauria de plantejar el criteri de llevar les caravanes dels llocs vora la mar, com succeix, per exemple, a l'Aeroclub de Castelló.

4. CONCLUSIONS

A la vista de tots els temes analitzats, i del contingut, determinacions i abast del pla d'acció territorial, es consideren les següents conclusions per a tindre en compte, en la mesura que siga possible, en l'elaboració de la versió preliminar del PAT Castelló.

1	El PAT Castelló haurà d'incorporar les directrius del Pla d'Espais Turístics de la Comunitat Valenciana que tinguen una incidència territorial.	9	En les zones de l'interior, s'han de determinar els usos relacionats amb l'activitat turística, i les seues característiques, que han de potenciar-se, i facilitar la seua implantació.
2	S'han de plantejar accions de caràcter territorial per a que la implantació d'infraestructures turístiques puguen transformar els valuosos recursos turístics existents en un bon producte turístic.	10	N'hi ha subsectors de l'activitat turística amb gran potencial de desenvolupament: turisme del vi, turisme de l'oli, gastronomia, pintures rupestres, esport i natura, salut.
3	Reflexionar sobre quines mesures pot incorporar el PAT Castelló amb la finalitat d'incentivar l'empresariat turístic.	11	Propiciar la coordinació intermunicipal, proposant rutes o zones on es poden complementar i coordinar les ofertes turístiques d'escala municipal.
4	Introduir accions de protecció del territori i de posada en valor del medi natural, perquè és un dels criteris preferents del nou perfil de turista.	12	Proposar una oferta de turisme de golf, amb uns 5 camps de golf, amb una distància entre ells que siga adient, millorant les infraestructures de comunicació i valorant l'entorn natural i la integració paisatgística.
5	Solucions a la problemàtica general de mobilitat, amb la finalitat de millorar les connexions entre les diferents zones turístiques (costa, franja intermèdia, interior).	13	S'ha de renovar i ampliar l'oferta hotelera, ampliant els establiments de 4 i 5 estrelles, i potenciant els hotels amb encant.
6	Potenciació recíproca entre l'Aeroport de Castelló i l'activitat turística.	14	Adopció de mesures per a afavorir la desestacionalització de l'oferta de turisme residencial.
7	Oportunitat de dinamitzar l'oferta turística en la zona intermèdia, aprofitant l'Aeroport i la CV-10.	15	Descartar el model de <i>resort</i> turístic.
8	Solucionar la manca de connexió entre l'Aeroport i les zones turístiques del tram costaner Nord de l'Àrea Funcional.	16	Establir les condicions territorials per a la implantació de càmpings de caràcter natural en les zones de l'interior i de caràcter més urbà en la zona costanera.